

KRUOPIAI

PARENGĖ GINTAUTAS ČIŽIŪNAS
Mečislovo Sakalausko nuotraukos

Kruopiai – vienas iš to paties pavadinimo Akmenės rajono seniūnijos ir seniūnaitijos centrų. Jis – prie kelio Naujoji Akmenė–Šiauliai, 10 km į pietryčius nuo Naujosios Akmenės, 17 km į šiaurės rytus nuo Elgesių, 21 km nuo Papilės, 10 km į šiaurės vakarus nuo Šakynos ir 22 km nuo Gruzdžių. Miestelyje veikia vidurinė mokykla su ikimokyklinio ugdymo skyriumi, vaikų darželis-lopšelis, kultūros namai, biblioteka, paštas, ambulatorija, Šv. Onos bažnyčia, girininkija, keletas parduotuvių. Didelę seniūnijos dalį užima Girkančių-Tyrelio miškai. Čia daug įvairių žvėrių bei paukščių, tarp jų ir tetervinų.

Kruopių miestelis – linijinio plano. Jo teritorijoje yra Kruopių dvaro liekanų. Turistų dažnai lankomas Kruopių parkas, Dovydžių ažuolas. Miestelyje yra Antrojo pasaulinio karo karių kapinės.

Kruopių kaimo koplytstulpis ir skulptūra „Šv. Florijonas“. Fotografuota 1961 metais

SVARBIAUSIOS DATOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Rašytiniuose šaltiniuose Kruopių kaimas pradamas minėti XVI a. viduryje.

Gyvenvietė susiformavo prie buvusio Kruopių dvaras.

1786 m. pastatyta medinė Kruopių katalikų bažnyčia.

1804 m. Kruopiuose pradėjo veikti paprapinė mokykla. 1810 m. joje mokėsi 40 berniukų ir 9 mergaitės.

1841 m. Kruopiuose buvo 159 gyventojai, 1886 m. – 282, 1923 m. – 328, 1959 m. – 262, 1970 m. – 245, 1979 m. – 400, 1989 m. – 562, 2001 m. – 614.

1861–1950 m. Kruopiai buvo Kruopių valsčiaus centras.

1870 m. Kruopiuose įsteigta valdinė pradinė vienklasė mokykla.

1889 m. pastatyta nauja mūrinė Kruopių šv. Onos bažnyčia.

1905 m. Kruopių valstiečiai ir kumečiai nušalino nuo pareigų miestelyje šeiminkavusius caro valdininkus ir išsirinko naują valsčiaus valdybą iš žmonių, kuriais pasitikėjo.

Apie 1909 m. Kruopiuose pradėjo veikti valdinė dviklasė mokykla.

1920 m. pradžioje Kruopiuose veikė su bolševikais kovojusių Lietuvos savanorių štabas.

1923 m. Kruopiuose įsteigtas Kultūros būrelis.

Kruopių herbas.
Dailininkas
Rolandas Rimkūnas

1926 m. Kruopiuose atidarytos laisvamanių kapinės.

Po Antrojo pasaulinio karo dalis gyventojų priešinosi įvestai sovietų valdžiai. Kruopių apylinkėse veikė Prisikėlimo apygardos Genio (vėliau – Voverės, Kunigaikščio Žvelgaičio) rinktinės partizanai.

1946 m. įkurta Kruopių biblioteka. Ji tuo metu veikė Bronės Abramavičiūtės namuose, vedėja dirbo Zofija Karalienė. Pirmaisiais savo veiklos metais prie bibliotekos buvo atidarytas klubas-skaitykla. Vėliau bibliotekos vedėju pradėjo dirbti Pranas Gerikas, klubo-skaityklos vedėja – Teresė Stančikaitė.

Iki 1947 m. Kruopiuose veikė pradinė mokykla, 1947–1949 m. – progimnazija, 1949–1954 m. – septynmetė ir aštuonmetė mokykla, kuri 1954 m. reorganizuota į vidurinę mokyklą.

Kruopių kaimo skulptūra „Kristus, nešantis kryžių“ iš priekio ir šono. Fotografuota 1961 metais

Kruopių kaimo koplytėlės skulptūros (iš kairės): „Šv. Antanas“, „Šv. Pranciškus“, „Švc. Marija Maloningoji“. Fotografuota 1961 metais

1950 m. Kruopių biblioteka veikė valsčiaus vykdomojo komiteto patalpose, vedėju dirbo Vytautas Pranulis.

Nuo 1951 m. vasaros biblioteka veikė suremontuotame O. Žukauskienės name.

1952 m. bibliotekai pradėjo vadovauti buvusi skaityklos vedėja Laura Gerikienė. Ji čia dirbo iki savo mirties – net 34 metus.

1950–1995 m. Kruopiai buvo Kruopių apylinkės centras.

Sovietmečiu Kruopiai buvo to paties pavadinimo tarybinio ūkio centrinė gyvenvietė.

Pokario metais Kruopiuose pradėjo veikti vaikų darželis, medicinos punktas.

1969 m. Kruopių biblioteka buvo perkelta į tipinį apylinkės vykdomojo komiteto (dabar seniūnijos) pastatą. Čia ji veikia iki šiol.

1978 m. Kruopių miestelyje pastatyti kultūros namai (projektą

parengė žymus lietuvių architektas Petras Lapė).

1986 m. Kruopių bibliotekos vedėja pradėjo dirbti Rima Meižytė-Urmonienė.

1995 m. Kruopiai tapo Kruopių seniūnijos centru.

1999 m. patvirtintas Kruopių herbas (sukūrė dailininkas Rolandas Rimkūnas).

Kruopiuose yra gimęs gydytojas terapeutas, habilituotas biomedicinos mokslų daktaras Algimantas Irnius.

LITERATŪRA:

1. Algimantas Miškinis, „Kruopiai“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2007, t. 11, p. 144.

2. *Kruopiai* [sudarytojos: Romualda Gailiušaitė-Dapšienė, Stefanija Eivaitė-Dimavičienė], Utena: Utenos Indra, 2006.